

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งสถาบันของรัฐและ เอกชนในแต่ละปีเพิ่มขึ้น เป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งของผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านี้จะได้ออกไปทำงาน เป็นหลักฐานภายในเวลา 3-6 เดือน แต่อีกส่วนหนึ่งยังต้องใช้เวลามากกว่านั้นในการหางานทำได้ ปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษาจึงนับวันจะกลายเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น อาจถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยก็ว่าได้ เพราะก่อนหน้าแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 จำนวนการว่างงานของผู้มีการศึกษาไม่กี่ปีก่อนคน ได้เพิ่มเป็นจำนวนหนึ่งในต้นปีแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 ดังตัวเลขคือมีผู้สำเร็จการศึกษาแล้วไม่มีงานทำจำนวน 36,700 คนในปี 2520 จำนวน 83,800 คนในปี 2526 และคาดว่าในปีสุดท้ายของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2534) จะมีจำนวนถึงประมาณ 300,000 คน (ยุทธพงศ์ ชวนะ และวรรณดา ไชยิตชัยวัฒน์ 2528: 31-32)

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของจำนวนผู้ว่างงานที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวคือ ประชาชนโดยทั่วไปนิยม เรียนต่อในระดับที่สูงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่อง จากมีโอกาสได้เรียนและระบบการให้ผลตอบแทนที่เป็นอยู่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นระบบที่ให้ผลตอบแทนตามระดับการศึกษา เป็นแรงผลักดันให้เกิดความพยายามที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูง ๆ ขึ้น เพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษาของตน ด้วยความหวังว่าการมีวุฒิทางการศึกษาสูงจะนำไปสู่การมีงานทำในตลาดแรงงานที่มีโครงสร้างแรงจูงใจสูง เมื่อกำนิยมของสังคมไทยในการเรียนต่อในระดับสูงมีมากขึ้น เป็นการผลักดันให้รัฐขยายการศึกษาในระดับสูง ขณะเดียวกันรัฐได้มีนโยบายให้เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมรับภาระการลงทุนจัดการศึกษา ทำให้การขยายการศึกษาระดับต่าง ๆ ในภาคเอกชนมากขึ้น มีผลทำให้จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและขยายตัวเร็วกว่าความต้องการและการขยายตัวของตลาดแรงงาน

แม้ว่าวัตถุประสงค์สำคัญของอุดมศึกษา การศึกษานั้นมิได้มุ่ง เพื่อผลิตกำลังคนให้มีคุณสมบัติตามความต้องการของตลาดแรงงานแต่เพียงประการเดียว แต่เราก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่า

วัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการศึกษานั้นก็เพื่อเตรียมคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยเฉพาะการศึกษาที่ค่อนข้างเฉพาะเจาะจงคือการศึกษาสายฝึกหัดครู (มยุรี จารุปาณ 2528: 1)

การฝึกหัดครูมีบทบาทสำคัญสืบเนื่องมาจากอดีต เมื่อความต้องการครูเพื่อสอนในระดับต่าง ๆ เป็นจำนวนมากในช่วงปี 2510-2519 มีการขยายการผลิตครูเพิ่มมากขึ้นในสถาบันที่มีอยู่เดิม และจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูขึ้นใหม่เพิ่มมากขึ้นทั้งที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และในมหาวิทยาลัย ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อมีการตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ครั้งใดก็จะต้องมีการเปิดคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยที่จัดตั้งใหม่ทุกครั้ง โดยเหตุผลสำคัญคือเพื่อผลิตครูให้สนองกับปริมาณนักเรียนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากอัตราการเพิ่มของประชากรในวัยเรียนที่เพิ่มขึ้นในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 2 และแผนพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 3 (2510-1519) เป็นภาระของรัฐที่จะต้องจัดการศึกษาให้แก่ประชากรที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว โดยเฉพาะในการจัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงรวมทั้งการขยายการศึกษาในระดับสูงซึ่งเพิ่มมากขึ้นตามมาด้วย

ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการเปิดสถาบันผลิตครูเพิ่มขึ้น คือ พ.ศ. 2515 กรมการฝึกหัดครูได้ประกาศตั้งวิทยาลัยครู 4 แห่ง คือ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ และวิทยาลัยครูจันทบุรี เพิ่มจากวิทยาลัยครูซึ่งเดิมมีอยู่ 25 แห่ง ในปีต่อมาคือ พ.ศ. 2516 ได้ประกาศตั้งวิทยาลัยครูเพิ่มขึ้นอีก 7 แห่ง คือ วิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูสุรินทร์ และวิทยาลัยครูกาญจนบุรี เพื่อผลิตครูทั้งภาคปกติและภาคสมทบให้ทันกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ขณะเดียวกันรัฐบาลได้มีนโยบายจำกัดอัตราการเพิ่มของประชากรโดยการวางแผนครอบครัวซึ่งเป็นไปอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ ทำให้อัตราการเพิ่มของประชากรในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 4 (2520-2524) ลดลงจากร้อยละ 3.2 เหลือร้อยละ 2.2 ต่อปี และได้ตั้งเป้าหมายลดอัตราการเพิ่มของประชากรในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 5 (2525-2529) ให้เหลือเพียงร้อยละ 1.5 ต่อปีนั้น มีผลทำให้อัตราการเพิ่มของประชากรวัยเรียนในระดับประถมศึกษาเริ่มลดลงในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 4 และลดลงอย่างชัดเจนในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 5 รัฐได้พยายามส่งเสริมให้ผู้ที่จบระดับประถมศึกษาเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้น เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของประชากรให้สูงขึ้น

แต่ความพยายามดังกล่าวในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 ก็ได้ทำให้นักเรียนมีอัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่คาดไว้ กล่าวคือ จำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 ต่ำกว่าเป้าหมายถึง 187,240 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.52 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529: 7) ทำให้ความต้องการครูซึ่งเคยมีมากในอดีตมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากความต้องการครูในระดับประถมศึกษาลดลงมาก และความต้องการครูในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นไม่มากนัก สถาบันผลิตครูทั่วประเทศในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำเป็นต้องลดการผลิตครูเชิงปริมาณลง เริ่มด้วยการเลิกผลิตครูภาคสมทบในระดับ ป.กศ. และ ป.กศ. ชั้นสูงในวิทยาลัยครูและในที่สุดเลิกผลิตครูระดับ ป.กศ. ในปี 2528 หันไปเพิ่มการผลิตครูระดับปริญญาตรี ซึ่งมีคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยจำกัดรับ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย รับผิดชอบอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยไม่จำกัดรับ รับนักศึกษาเข้าศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์โดยไม่จำกัดจำนวน ยิ่งทำให้ปริมาณการผลิตครูระดับปริญญาตรี เกินกว่าความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนอย่างมาก

ความต้องการของตลาดแรงงานภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามสาขาวิชาการศึกษาพบว่า ตลาดแรงงานภาคเอกชนแสดงความต้องการผู้สำเร็จการศึกษาสาขาศึกษาศาสตร์มีจำกัด เพียงร้อยละ 0.2 เท่านั้น (อนุภาพ ธีรลาภ และสุจิตต์ มิมงคลกุลติลก 2528: 71) ดังนั้นตลาดแรงงานที่จะรองรับจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทางศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่จึงเป็นตลาดแรงงานภาครัฐบาล ซึ่งเป็นตลาดแรงงานที่มีโครงสร้างแรงจูงใจทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมสูงสุด จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายให้กำลังคนภาครัฐบาลขยายตัวได้ไม่เกินร้อยละ 2 ต่อปี โดยกำหนดให้เริ่มใช้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2524 เป็นต้นมา ได้ส่งผลกระทบต่อตำแหน่งงานในภาครัฐบาลซึ่งเคยขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 7.2 ต้องชะลอการขยายตัวลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2526: 11) เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณทำให้มีอาจเพิ่มกำลังคนได้เท่าในอดีต ปัญหาการมีงานทำของบัณฑิตศึกษาศาสตร์จึงเพิ่มความวิกฤติยิ่งขึ้น

ปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากตารางที่ 1 เมื่อเปรียบเทียบจำนวนตำแหน่งครูที่หน่วยงานภาครัฐบาลต้องการรับตั้งแต่ปี 2525-2528 กับจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา จากการรายงานของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529: 12-14) ปรากฏว่าจำนวนตำแหน่งครูทั้งวุฒิ

ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีแนวโน้มลดลงทุกปี และลดลงอย่าง
มากในปี 2528 ในขณะที่จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาฝึกหัดครูตั้งแต่ปี 2525-2527 มีแนวโน้ม
เพิ่มขึ้นทุกปี และในปี พ.ศ. 2528 เพิ่มสูงขึ้นเป็น 15 เท่าของตำแหน่งที่สามารถจะเข้า
ทำงานได้และเมื่อรวมกับผู้สำเร็จการศึกษาในรุ่นก่อน ๆ ที่ยังบรรจุเข้าทำงานไม่ได้ จำนวน
ย่อมจะสูงขึ้นหลายเท่าทวีคูณ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนตำแหน่งครูที่หน่วยงานภาครัฐบาลต้องการรับเข้าทำงานกับจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาฝึกหัดครู ปี 2525-2528

ระดับ	2525	2526	2527	2528
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี				
จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาฝึกหัดครู	26,784	39,969	28,226	
ตำแหน่งครูที่ดั่งรับ	19,209	5,517	2,594	1,428
จำนวนผู้สำเร็จสูงกว่า	-	21,267	39,375	26,798
ตำแหน่งครูคิด เป็นร้อยละของผู้สำเร็จ	-	20.60	6.49	5.06
2. ปริญญาตรีและสูงกว่า				
2.1 เฉพาะสถาบันจำกัดรับนักศึกษา				
จำนวนผู้สำเร็จการศึกษามีดหัดครู	20,324	21,423	22,847	
ตำแหน่งครูที่ดั่งรับ	3,845	4,525	3,484	1,511
จำนวนผู้สำเร็จสูงกว่า	-	15,799	17,939	21,336
ตำแหน่งครูคิด เป็นร้อยละของผู้สำเร็จ	-	22.26	16.26	6.61
2.2 รวมผู้สำเร็จจาก ม.รามคำแหง				
จำนวนผู้สำเร็จการศึกษามีดหัดครู	21,389	23,505	23,665	
ตำแหน่งครูที่ดั่งรับ	3,845	4,525	3,484	1,511
จำนวนผู้สำเร็จสูงกว่า	-	16,864	20,021	22,154
ตำแหน่งครูคิด เป็นร้อยละของผู้สำเร็จ	-	21.16	14.82	6.38

- หมายเหตุ 1. หน่วยงานใช้ครูภาครัฐบาลหมายถึง สถานศึกษาในสังกัด สปช. กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา กรมพลศึกษา กรมศิลปากร กรมการศึกษานอกโรงเรียน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กรมการฝึกหัดครู สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงานการศึกษาเอกชน
2. มิได้รวมผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพราะในช่วงปี 2523-2528 รับเฉพาะครูประจำการหรือบุคลากรอื่นที่ทำหน้าที่สอน อบรม เผยแพร่ความรู้ หรือให้บริการการศึกษาเท่านั้น (เอกสารนิเทศทางวิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2528: 51)

การที่ผู้สำเร็จการศึกษามีกหัตครุมีจำนวนมากกว่ตำแหน่งครุที่หน่วยงานใช้ครุภาค
 รัฐบาลต้องการ เช่นนี้ ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีกหัตครุเป็นจำนวนมากไม่สามารถหางานทำได้
 ในเวลาอันสมควร หรือถ้ามีงานทำก็เป็นการทำงานที่ไม่ตรงกับความรู้ที่ได้เรียนมา (Mis-
 Matched) หรือเป็นการทำงานต่ำระดับ (Underemployment) ทั้งในด้านรายได้และ
 ชังโมงการทำงาน

กรมการมิกหัตครุได้ตระหนักถึงปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษามีกหัตครุ
 ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงได้มีนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาระดับ
 อุดมศึกษาระยะที่ 6 (2530-2534) ที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม สามารถพัฒนา
 ตนเองให้เข้ากับภาวะการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคม สามารถในการสร้างงาน
 และประกอบอาชีพอิสระได้ จุดเน้นในแผนดังกล่าวนี้ เพื่อลดปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จ
 การศึกษาโดยมีมาตรการในด้านการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาครุศาสตร์ให้ลดลง เหลือเพียง 50
 เปอร์เซนต์ในที่สุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 และผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความ
 ต้องการครุของโรงเรียนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังบรรจุวิชาวิทยาการจัดการเข้าไว้ในหลักสูตร
 เพื่อส่งเสริมให้บัณฑิตที่สำเร็จแล้วสามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระและสร้างงานได้เอง
 (กรมการมิกหัตครุ: 5, 16-17) มิใช่มุ่งแต่จะรับราชการหรือ เป็นลูกจ้าง เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การรับราชการเป็นอาชีพอย่างหนึ่งซึ่งคนไทยนิยมสืบกันมาช้านาน
 แม้ว่าปัจจุบันเป็นอาชีพที่ได้รับเงินเดือนน้อยเมื่อเทียบกับการทำงานในองค์การธุรกิจ เอกชน
 แต่ก็ เป็นอาชีพที่มีหลักประกันที่มั่นคง อีกทั้งยังมีโครงสร้างแรงจูงใจสูงทั้งทางสังคมและ
 เศรษฐกิจ แรงจูงใจทางสังคม ได้แก่ การมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เป็นเจ้าหน้าที่ของแผ่นดิน
 เป็นงานที่ใช้แรงงานน้อยเป็นต้น ซึ่งตรงกับค่านิยม "การเป็นเจ้าเป็นนายคน" ของคนไทย
 ส่วนแรงจูงใจทางด้าน เศรษฐกิจได้แก่สิทธิพิเศษนอกเหนือจากเงินเดือนประจำ เช่น สิทธิใน
 การเบิกค่ารักษาพยาบาล สิทธิในการเบิกค่าเช่าบ้าน และสิทธิในการเบิกค่าเล่าเรียนบุตร
 เป็นต้น และเมื่อข้าราชการเกษียณอายุก็ยังคงได้รับ เงินเดือนในรูปของบำนาญหรือบำเพ็ญอีกด้วย

ดังนั้น การรับราชการยังเป็นค่านิยมของคนไทยและผู้สำเร็จอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สำเร็จการศึกษาอาชีพครุ ดังจะเห็นได้จาก เมื่อมีการเปิดรับสมัครสอบ
 แข่งขัน เพื่อบรรจุบุคคล เข้ารับราชการ เป็นข้าราชการครุขึ้น เมื่อใดก็ตาม จะพบว่า มีผู้มาสมัครสอบ

เป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกปี เพราะนอกจากจะมีผู้สมัครสอบที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาแล้ว ยังมีผู้สำเร็จการศึกษาในปีก่อน ๆ ที่ยังไม่สามารถหางานทำได้หรือยังไม่สามารถสอบเข้าทำงานรับราชการได้รวมอยู่ด้วย จึงมีผลให้จำนวนผู้สมัครสอบมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นทุกปี ตรงกันข้ามกับจำนวนตำแหน่งว่างที่สามารถรับได้ซึ่งมีจำนวนลดลงเกือบทุกปี โดยเฉพาะในปี 2529 มีตำแหน่งรับได้จำกัดเพียงร้อยละ 1.94 เท่านั้น ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สถิติการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูรวมทุกวุฒิ ปี 2524-2529 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู 2529)

ปี	จำนวนผู้สมัคร	ตำแหน่งว่าง	รับได้ร้อยละ	อัตราว่าง : ผู้สมัคร
2524	132,137	18,002	13.62	1:7
2525	113,845	12,202	10.72	1:9
2526	134,814	10,202	7.57	1:13
2527	140,020	6,003	4.29	1:23
2528	130,284	2,843	2.18	1:46
2529 (ครั้งที่ 1)	195,788	3,796	1.94	1:52

จากจำนวนผู้สมัครสอบที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว เป็นประเด็นสนใจของบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายวางแผนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ว่าผู้ที่มาสมัครสอบนั้นเป็นผู้ที่มีงานทำอยู่แล้วแต่ต้องการเปลี่ยนงานหรือเป็นผู้ที่ยังไม่มีงานทำส่วนใหญ่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาใหม่หรือเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปนานแล้วแต่ยังหางานทำไม่ได้และถ้าไม่มีงานทำเขาเหล่านั้นจะทำอะไร ฯลฯ สภาพการณ์เช่นนี้ย่อมเป็นปัญหาที่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งแก้ไข ทั้งนี้เพราะนอกจากจะเป็นการสูญเสียเปลืองเปล่าของรัฐในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแรงงานที่ประเทศมีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่แล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าการลงทุนทางการศึกษาทางการฝึกหัดครูไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การทำงานต่ำระดับคือการทำงานในตำแหน่งที่ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าคุณวุฒิ หรือการชะลอการว่างงานโดยการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป นอกจากนี้รัฐจะต้องรับภาระจากปัญหาสังคมอันเนื่องมาจากการว่างงานของบัณฑิตดังกล่าว ครอบครัวของบัณฑิตนอกจากจะต้องเสียค่า

ใช้จ่ายในการลงทุน เพื่อการศึกษาของบัณฑิต เป็นจำนวนเงินที่สูงแล้ว ยังจะต้องรับภาระเลี้ยงดู บัณฑิตที่ว่างงานต่อไปด้วย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามานาน ๆ แต่ยังหางานทำ ไม่ได้ย่อมมีชีวิตที่ขาดหลักประกันที่มั่นคง อันจะนำไปสู่ภาวะความ เสื่อมทางจิตใจของบัณฑิตได้ในที่สุด

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาข้อเท็จจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพการมีงานทำและสภาพการทำงานของผู้สอบแข่งขันว่าสภาพการทำงานของผู้สอบแข่งขันก่อน การสอบแข่งขัน เป็นอย่างไร เป็นจำนวนผู้ไม่มีงานทำหรือผู้ว่างงาน ผู้ทำงานต่ำกว่าระดับหรือเป็นผู้ที่มีงานที่ตรงกับวุฒิการศึกษาของตนอยู่แล้วแต่ต้องการ เปลี่ยนงาน ตลอดจน เหตุผลของการมาสอบแข่งขันรวมทั้งศึกษา สภาพการมีงานทำหลังการสอบการแข่งขัน ความพึงพอใจในงานที่ทำของกลุ่มที่มีงานทำและปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มที่ยังไม่มีงานทำ นอกจากนี้ได้มีผู้ศึกษาวิจัยและพบว่าตัวแปรภูมิหลังที่เกี่ยวกับตนเองและทางบ้าน และภูมิหลังทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับสภาพการมีงานทำ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะมีการศึกษาถึงภูมิหลังที่เกี่ยวกับตนเองและทางบ้าน และภูมิหลังทางการศึกษาของผู้สอบแข่งขันที่มีงานทำและผู้สอบแข่งขันที่ไม่มีงานทำด้วย เพื่อนำผลที่ได้เป็นแนวทางในการแนะแนวอาชีพและการจัดหางานให้แก่ผู้ที่ยังไม่มีงานทำ และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงสภาพการทำงานภายในหน่วยงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดตลอดจน เป็นแนวทางแก่สถาบันการศึกษาในการกำหนดนโยบายที่จะผลิตบัณฑิตให้มีประสิทธิภาพและปริมาณตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีงานทำของผู้สอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ครั้งที่ 2 ปี 2529 สังกัดกรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาถึงความรู้สึกที่มีต่องานที่ทำ ปัญหาในการหางานทำ ก่อนสมัครเข้าสอบแข่งขันและ เหตุผลของการมาสอบของผู้สอบแข่งขัน
3. เพื่อศึกษาภูมิหลังที่เกี่ยวกับตนเองและทางบ้าน และภูมิหลังทางการศึกษาของผู้สอบแข่งขัน
4. เพื่อศึกษาสภาพการมีงานทำ ความพึงพอใจในงานของกลุ่มที่มีงานทำ ตลอดจน ปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มที่ยังไม่มีงานทำ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้สอบแข่งขันที่สมัครและเข้าทดสอบเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ครั้งที่ 2 ปี 2529 ตำแหน่งอาจารย์ 1 (ปริญญาตรี) สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้สอบแข่งขันได้และกลุ่มผู้สอบแข่งขันไม่ได้ เหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาผู้สอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ครั้งที่ 2 ปี 2529 สังกัดกรมสามัญศึกษา เพราะการสอบแข่งขันในครั้งที่ 2 ปี 2529 เป็นการสอบแข่งขันครั้งล่าสุด ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพการทำงานทำจึงมีความเป็นปัจจุบันมากที่สุด และการจัดสอบครั้งนี้เป็นการจัดสอบในส่วนกลาง ดังนั้นโอกาสที่ผู้สมัครสอบจะมาจากทุกจังหวัดทั่วประเทศ จึงมีเท่า ๆ กัน อันจะทำให้ประชากรในการวิจัยมีการกระจายและสามารถสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนได้ดี ส่วนเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาผู้สอบแข่งขันเฉพาะตำแหน่งอาจารย์ 1 (ปริญญาตรี) เพราะเป็นตำแหน่งที่มีผู้มาสมัครและเข้าทดสอบมากที่สุด เมื่อเทียบกับผู้สอบแข่งขันตำแหน่งอาจารย์ 1 (ปริญญาโท) และตำแหน่งครู 2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามกลุ่มวิชาที่สมัครสอบแข่งขัน

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษา

2.1 สภาพการทำงาน เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ

- 2.1.1 ประเภทของงานที่ทำ
- 2.1.2 อัตราเงินเดือนที่ได้รับ
- 2.2.3 ชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์
- 2.2.4 การใช้ความรู้ที่เรียนมาในงานที่ทำ

2.2 ตัวแปรด้านการไม่มีงานทำ เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ

- 2.2.1 สาเหตุของการไม่มีงานทำ
- 2.2.2 ปัญหาในการหางานทำ
- 2.2.3 ระยะเวลาในการหางานทำ

- 2.3 ตัวแปรความรู้สึกรู้สึกที่มีต่องานที่ทำ
- 2.4 เหตุผลของการมาสอบแข่งขัน
- 2.5 ตัวแปรภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับตนเองและทางบ้าน เฉพาะที่เกี่ยวข้อง
 - 2.5.1 เพศ
 - 2.5.2 อายุ
 - 2.5.3 สถานภาพสมรส
 - 2.5.4 ภูมิลำเนาเดิม
 - 2.5.5 อาชีพของบิดา
 - 2.5.6 อาชีพของมารดา
- 2.6 ตัวแปรภูมิหลังทางการศึกษา เฉพาะที่เกี่ยวข้อง
 - 2.6.1 สาขาหรือวิชา เอกที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
 - 2.6.2 คะแนนเฉลี่ยสะสม เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
 - 2.6.3 สถาบันการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
 - 2.6.4 ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลจากใบสมัครที่รวบรวมได้จากฝ่ายสรรหาบรรจุและแต่งตั้ง กองการเจ้าหน้าที่ กรมสามัญศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานอย่างมีระบบและมีมาตรฐาน เชื่อถือได้ เป็นข้อมูล ที่ถูกต้อง เพราะเป็นหลักฐานของทางราชการ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การมีงานทำ หมายถึง สภาพของการทำงานอันก่อให้เกิดรายได้ในรูปของค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร เงินปันผลหรือค่าตอบแทนสำหรับผลงานที่ทำเป็นเงิน ในช่วงก่อนการสอบ

แข่งขันและหลังการสอบแข่งขันของผู้สอบแข่งขัน

สภาพการทำงาน ในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

ก. การจ้างงานเต็มที่ (Full Employment) หมายถึง การมีงานทำของผู้สอบแข่งขันที่มีวุฒิปริญญาตรี เป็นงานที่ใช้ความรู้ความสามารถตรงหรือมีส่วนสัมพันธ์กับสาขาวิชาหรือวุฒิการศึกษาที่สำเร็จ โดยมีชั่วโมงการทำงานไม่ต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และได้รับค่าจ้างไม่ต่ำกว่า 2,765 บาทต่อเดือน

ข. การทำงานต่ำกว่าระดับ (Underemployment) หมายถึง การทำงานไม่เต็มที่ของผู้สอบแข่งขันที่มีวุฒิปริญญาตรี ในด้านชั่วโมงการทำงานหรือด้านรายได้ คือมีชั่วโมงการทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือได้รับค่าจ้างจากงานที่ทำประจำต่ำกว่า 2,765 บาทต่อเดือน

ค. การทำงานที่ไม่ตรงกับความรู้ที่ได้เรียนมา (Mis-Matched) หมายถึง การทำงานของผู้สอบแข่งขันที่มีวุฒิปริญญาตรี ซึ่งไม่ตรงกับสาขาวิชาหรือวุฒิการศึกษาที่สำเร็จ

การไม่มีงานทำ หมายถึง การไม่ได้ทำงานประจำที่ได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร เงินปันผลหรือค่าตอบแทนสำหรับผลงานที่ทำเป็นเงินอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นการทำงานให้ครอบครัว โดยไม่ได้รับค่าจ้างประจำในที่นี้จะถือเสมือนว่าเป็นการไม่มีงานทำ

ภูมิหลังของผู้สอบแข่งขัน หมายถึง เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา สาขาหรือวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คะแนนเฉลี่ยสะสม เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

การสอบแข่งขัน หมายถึง การสรรหาบุคคลจากภายนอกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ครั้งที่ 2 ปี 2529 โดยใช้วิธีการสอบข้อเขียนและการประเมินบุคคล (สัมภาษณ์) ประกอบกันและมีการบรรจุตามลำดับที่ของผู้สอบแข่งขันได้

ผู้สอบแข่งขันได้ หมายถึง ผู้สมัครและเข้าทดสอบเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ 1 (ปริญญาตรี) ครั้งที่ 2 ปี 2529 สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่สอบได้และได้รับการขึ้นบัญชีเพื่อรอบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา

ผู้สอบแข่งขันไม่ได้ หมายถึง ผู้สมัครและเข้าทดสอบเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ 1 (ปริญญาตรี) ครั้งที่ 2 ปี 2529 สังกัดกรมสามัญศึกษา แต่สอบไม่ได้และไม่ได้รับการขึ้นบัญชีเพื่อรอบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพการทำงาน และสภาพการมีงานทำของผู้สอบแข่งขันจากบัณฑิตผู้สอบแข่งขัน ซึ่งจะ เป็นแนวทางไปประกอบความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการว่างงานของผู้ที่จบทางศึกษาศาสตร์ และเป็นประโยชน์ในด้านการแนะอาชีพ และการจัดหางานให้สมบูรณยิ่งขึ้นตลอดจน เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่จะเลือกเรียนทางศึกษาศาสตร์ในอนาคต
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงสภาพการทำงานภายในหน่วยงาน อันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด
3. เป็นแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาในการกำหนดนโยบายการผลิตบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพและปริมาณตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต